

MILJÖUTSKOTTETS BETÄNKANDE 2/2003 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om förhindrande av vattnens förorening, förorsakad av fartyg, och till lag om ändring av miljöskyddslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 2 september 2003 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om förhindrande av vattnens förorening, förorsakad av fartyg, och till lag om ändring av miljöskyddslagen (RP 33/2003 rd) till miljöutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Maija Pietarinen, regeringsråd Ulla Kaarikivi-Laine och regeringssekreterare Mika Seppälä, miljöministeriet

- regeringssekreterare Jaana Heikkinen, kommunikationsministeriet
- sjöfartsöverinspektör Jorma Kämäräinen, Sjöfartsverket
- chefsexpert Aarno Kavonius, Ekokem Oy Ab
- miljöexpert Vesa Valpasvuo, Finlands Kommunförbund
- biträdande direktör Kirsti Tarnanen-Sariola, Finlands Hamnförbund
- generalsekreterare Esko Joutsamo, Finlands Naturskyddsförbund r.f.
- verkställande direktör Olof Widen, Fraktfartygsföreningen r.f.
- avdelningschef Jukka Kantola, Finlands Rederiförening
- skyddschef Jari Luukkonen, WWF Finland.

PROPOSITIONEN

Denna proposition innehåller förslag till ändring av lagen om förhindrande av vattnens förorening, förorsakad av fartyg (fartygsavfallslagen), och av miljöskyddslagen. De föreslagna ändringarna innebär att Europaparlamentets och rådets direktiv om mottagningsanordningar i hamn för fartygsgenererat avfall och lastrester (fartygsavfallsdirektivet) genomförs.

Enligt förslaget ska det fasta avfall och toalettavloppsvatten som uppstår ombord hänförs till det så kallade systemet med ingen speci-

alavgift så att de avgifter som bärs upp inte är beroende av avfallsmängden. Systemet ska omfatta alla fartyg, med undantag av fiskefartyg och fritidsbåtar som godkänts för högst 12 passagerare.

Fartygsavfallslagen kompletteras med en definition av hamn och en bestämmelse om att hamnarna ska ha avfallshanteringsplaner för uppläggningsplaneringen av avfallshantering för fartygsgenererat avfall. Vidare kompletteras lagen

med definitioner som i detta nu ingår i förordning.

Miljöskyddslagen föreslås bli kompletterad med en bestämmelse om att kraven på en avfallshanteringsplan ska beaktas vid prövningen av miljötillstånd för hamnar, och i tillståndet ska

anges nödvändiga bestämmelser om avfallshanteringsplanen.

Avsikten är att de föreslagna ändringarna ska träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning finner utskottet lagförslaget behövligt och lämpligt. Utskottet tillstyrker lagförslagen i propositionen.

Fartygsavfallslagen och miljöskyddslagen föreslås bara bli ändrade på de punkter som krävs för att fartygsavfallsdirektivet ska kunna genomföras. Men en övergripande reform av lagstiftningen om fartygsavfall kommer att starta inom kort, eftersom lagen har ändrats så många gånger att den inte längre uppfyller moderna krav på lagteknik.

Det är mycket viktigt att reformen startar så snart som möjligt, anser miljöutskottet. Reformarbetet bör ta ställning till om det kan och behöver tas in nya åtgärder för att de ständigt återkommande olagliga oljeutsläppen ska kunna bekämpas. Oljeutsläppen har inte minskat särskilt mycket trots att fartygen sedan 1999 har haft avlämningsplikt. Dessutom har det obligatoriska systemet med ingen specialavgift funnits sedan 2000. Inom hela Östersjöområdet beräknas utsläppen fortfarande vara 400—500 varje år. Enligt vissa bedömningar är den samlade kvantiteten olagligt slagvatten större än utsläppen till hav vid de olyckor som skett.

I ett flertal uttalanden har utskottet krävt nya åtgärder för att effektivisera det marina skyddet. Utskottet upprepar här sin ståndpunkt och anser att en lagstiftning om en ekonomisk zon snabbt måste läggas fram för riksdagen. Rätten att ta ut böter för olagliga oljeutsläpp inom den ekonomiska zonen utanför Finlands territorialvatten är en möjlighet att förbättra det marina skyddet. Den 28 augusti 2003 tillsatte justitieministeriet en arbetsgrupp som ska lägga fram förslag till ett

administrativt avgiftssystem för olagliga oljeutsläpp från fartyg. Arbetet är mycket viktigt och utskottet förutsätter att ett lagförslag om det administrativa avgiftssystemet så snabbt som möjligt utarbetas. Också samarbetet med Ryssland och de baltiska staterna måste förbättras med alla till buds stående medel för att övervakningen ska bli effektivare.

Från vissa håll har det påpekats för utskottet att systemet med ingen specialavgift inte motiverar fartygen att minska sina utsläpp. Det är visserligen ett beklagansvärt faktum, men utskottet framhåller att åtgärder för att få bukt med de olagliga utsläppen har högsta prioritet bland målen för det marina skyddet. Tanken är att det inte ska uppstå situationer då det är ekonomiskt mer lockande att släppa ut oljan i havet, eftersom fartyget i vilket fall som helst i hamnen måste betala en avgift enligt systemet med ingen specialavgift. Fartyg i regelbunden trafik med ett avfallshanteringsavtal med ett auktoriserat företag inom avfallshanteringssektorn eller med hamnen kan medges undantag från avlämningsplikten. Då behöver de inte heller betala någon avgift enligt systemet med ingen specialavgift för sina oljehaltiga avfall.

Enligt den gällande lagen har hamnarna rätt att lämna rabatt till fartyg som genererar mindre avfall än normalt. Hamnarna utnyttjar emellertid inte möjligheten. Utskottet ger sitt stöd till avgiftssystemet, men förutsätter att det i samband med en övergripande översyn av lagen utreds vilka möjligheter det finns att förhindra avfall och minska avfallsmängderna med hjälp av olika typer av incitament.

Utskottet har också fått information om att paragraferna är otydliga när det gäller frågan om

avfallsanordningarna i hamnen ska vara fasta eller inte. Anordningarna ska vara adekvata med avseende på de fartyg som normalt använder dem. Med hänvisning till erhållen utredning påpekar utskottet att också till exempel en beställd tankbil vid sidan av fasta anordningar uppfyller kraven på mottagningsanordning för fartygsgenererat avfall. Regeringen föreslår ingen ändring i paragrafen.

Hamnarnas skyldighet att tillhandahålla nödvändiga anordningar för mottagning av avfall gäller också fritidshamnar. På senare år har fritidshamnarna i insjöarna skaffat fler anläggningar för toalettavloppsvatten från fritidsbåtar. Men det behövs fortfarande fler anläggningar. Båthamnarna brukar baka in kostnaderna för avfallshantering i kajplatserna. Fritidsbåtar och fiskebåtar som tar högst 12 personer omfattas inte av systemet med ingen specialavgift. Av dem kan hamnarna ta ut en avgift som täcker kostnaderna för avfallshanteringen. Enligt 26 b § 2 mom. i förslaget tas ingen avgift för mottagningen av fartygsgenererat oljehaltigt avfall och fast avfall ut av fiskefartyg och fritidsbåtar som tar högst 12 passagerare. Utskottet menar att bestämmelsen bör förtydligas med en hänvisning

till avgiften enligt 1 mom., alltså avgifterna enligt systemet med ingen specialavgift. I övrigt kan självfallet andra avgifter tas ut av små fartyg.

Enligt reglerna skulle Finland ha genomfört direktivet om mottagningsanordningar i hamnarna för fartygsgenererat avfall och lastrester, fartygsavfallsdirektivet, senast den 28 december 2002. Utskottet påpekar att det brådskar med den nya lagstiftningen. Finland måste aktivt arbeta för att uppfylla kraven i direktivet. Det är inte bra för förbättringen av skyddet av Östersjön och det internationella samarbetet att Finland dröjer med genomförandet.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår utskottet

att lagförslagen i övrigt godkänns i enlighet med propositionen, men 26 b § 2 mom. med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att två uttalanden godkänns (Utskottets förslag till uttalanden).

Utskottets ändringsförslag

26 b §

(1 mom. som i RP)

Avgift enligt 1 mom. för mottagningen av fartygsgenererat oljehaltigt avfall och fast avfall tas dock *inte* ut hos fiskefartyg eller hos fritidsbåtar som tar högst 12 passagerare. Avgift för mottagningen av fartygsgenererat oljehaltigt avfall och fast avfall bärs dock inte upp hos sådana fartyg som Sjöfartsverket med stöd av 27 a § 3 mom. har befriat från förpliktelsen att avlämna fartygsavfall.

(3 mom. som i RP)

Utskottets förslag till uttalanden

1. Riksdagen skyndar på en övergripande reform av fartygsavfallslagen för att den skall vara lagtekniskt korrekt samt effektiv och välfungerande med avseende på målen med det marina skyddet.
2. Riksdagen förutsätter särskilt att regeringen så snart som möjligt lägger fram ett lagförslag om inrättande av en finländsk ekonomisk zon och ett lagförslag om ett administrativt avgiftssystem för olagliga oljeutsläpp från fartyg för att avsiktliga utsläpp av olja till havet skall kunna straffas med böter eller andra påföljder.

MiUB 2/2003 rd — RP 33/2003 rd

Helsingfors den 25 september 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pentti Tiusanen /vänst
vordf. Satu Hassi /gröna
medl. Susanna Haapoja /cent
Hanna-Leena Hemming /saml
Rakel Hiltunen /sd
Tuomo Hänninen /cent

Antti Kaikkonen /cent
Inkeri Kerola /cent
Heikki A. Ollila /saml
Eero Reijonen /cent
Ahti Vielma /saml
Pia Viitanen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.